

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

FİLİZ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 28074/08)

KARAR

STRAZBURG

4 Mart 2014

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Filiz / Türkiye Davası'nda,
Başkan,
Guido Raimondi,
Yargıçlar,
Işıl Karakaş,
Peer Lorenzen,
András Sajó,
Nebojša Vučinić,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Egidijus Kūris,

ve Bölüm Yazı işleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), 17 Aralık 2013 tarihinde gerçekleştirdiği müzakereler neticesinde, yukarıda belirtilen tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (28074/08 başvuru no.lu) davanın temelinde, Türk vatandaşı Mehmet Şerif Filiz'in ("başvuran"), 3 Haziran 2008 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran, Midyat'ta görev yapan Avukat D. Yiğit tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, Sözleşme'nin 3. ve 5. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

4. Başvuru, 9 Nisan 2009 tarihinde Hükümete tebliğ edilmiştir. Daire, Sözleşme'nin 29. maddesinin 1. fıkrasının imkân verdiği şekilde, başvurunun kabul edilebilirliği ve esası hakkında aynı anda karar verecektir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran, 1990 doğumlu olup Mersin’de ikamet etmektedir.

6. DTP (*Demokratik Toplum Partisi* – Kürt yanlısı sol parti), 21 Mart 2007 tarihinde, Mersin’de Nevruz Festivali düzenlemiştir. Bu kutlama sırasında, PKK (*Kürdistan İşçi Partisi, yasadışı örgüt*) üyesi bir grup gösterici, Abdullah Öcalan ve PKK lehinde sloganlar atmış, bu partiye ait flamalar açmış, trafiği engellemiş ve güvenlik güçlerine, araçlarına ve ticari mekânlara saldırmışlardır.

7. Başvuran, 21 Mart 2007 tarihinde, saat 18.30’da yakalanarak Siteler Polis Merkezi’nde gözaltına alınmıştır. Genç adam tarafından imzalanan gözaltı tutanağında, kendisi üzerinde bazı siyasi nesnelerin ele geçirildiği ve ilgilinin koştugu, yere düştüğü, koşmak için yeniden yerden kalktığı ve polis memurlarına direndikten sonra güç kullanılarak hareketsiz hale getirildiği belirtilmiştir.

8. Mersin Hastanesi tarafından, 21 Mart 2007 tarihinde, saat 20.45’te hazırlanan ön muayene raporu, başvuranın vücudunda, omurga bölgesinde bir darbe sonucunda gelişen 3x3 cm çapında bir hematom (kan toplanması), üst dudağın sol iç kısmında bir darbe sonucunda gelişen ödem ve yaralanma, sol kürek kemiğinde 2x5 cm, 2x7 cm ve 3x3 cm çaplarında kırmızımsı morluklar, sol kürek kemiğinin üst kısmında 4x10 cm çapında kırmızımsı bir morluk, sol omuz üzerinde 2x3 cm ve 3x4 cm çaplarında morluklar, sağ uyluğun dış yüzeyinde 2x10 cm çapında dört morluk ve sol uyluğun iç yüzeyinde 2x7 cm çapında, dikdörtgen biçiminde bir morluk bulunduğunu belirtmektedir.

9. Hükümet tarafından sunulan görüşlere göre, Mersin Hastanesi tarafından hazırlanan 22 veya 23 Mart 2007 tarihli bir rapor, başvuranın

vücudunda başka herhangi yeni bir lezyonun gelişmediğini belirtmiştir [bu sağlık raporu, dava dosyasında yer almamaktadır].

10. Cumhuriyet savcısı, 24 Mart 2007 tarihinde başvuranın ifadesini bir avukat refakatinde almıştır. Genç adam, ifadesinde, olayın meydana geldiği gün, kardeşini aramaya gittiğini ve yol üstünde yere iki şişe atan bir çocuk gördüğünü, bir futbol maçı sırasında patlatmak amacıyla bu şişeleri kendisinin aldığını beyan etmiştir. Başvuran ayrıca, üzerinde bulunan ve "Serok Biji Apo [Abdullah Öcalan]" (*Yaşasın Başkan Apo*) ifadesini taşıyan berenin kendisine ait olmadığını, bu bereyi yolda bulduğunu ve berenin polis memurları tarafından elinden alındığını belirtmiştir. Başvuran ayrıca, üzerinde bulunan Abdullah Öcalan resminin de kendisine ait olmadığını, bu fotoğrafı da yolda yerde bulduğunu ve yere kimin attığını bilmediğini beyan etmiştir. Başvuran, üzerinde bulunan diğer nesnelerle ilgili olarak; kimlik kartının kendisine ait olduğunu, kibrit kutusunun iş yerinde kendisine gerekli olduğunu, çakıyı ise meyve doğramak için kullandığını belirtmiştir. Başvuran, herhangi bir slogan atmadığını ve polis memurlarına veya araçlarına saldırmadığını eklemiştir. Başvuran ayrıca, yasadışı gösteriye katılmadığını belirtmiştir. Polis memurlarının kendisini takip ettiklerini ve koşarak kaçtığını kabul etmiştir ancak düşmediğini belirtmiştir. Başvuran aynı zamanda, olay sırasında ve Siteler Polis Merkezi'nde, polis memurlarının kendisine vurduklarını, polis merkezi içerisinde, kendisini Abdullah Öcalan'a küfür etmeye zorladıklarını ve bir sopayla kafasına vurduklarını beyan etmiştir. Başvuran ayrıca, kendisinin herhangi bir örgüt veya dernek üyesi olmadığını ileri sürmüştür.

Diğer taraftan başvuranın avukatı, başvurandan iddia ettiği muameleleri yapan polis memurları aleyhinde suç duyurusunda bulunmasını istemiştir ve başvuranın yaşı bakımından, müvekkilinin serbest bırakılmasını talep etmiştir.

11. Mersin Hastanesi tarafından hazırlanan 24 Mart 2007 tarihli sağlık raporu, başvuranın vücudunda, 21 Mart 2007 tarihli sağlık raporunda [bu

sağlık raporu, dava dosyasında yer almamaktadır] tespit edilenlerden başka herhangi bir lezyonun bulunmadığını belirtmiştir.

12. Başvuran, aynı tarihte, otuz bir kişi ile birlikte tutuklanmıştır.

13. Başvuranın da aralarında bulunduğu yirmi kişi aleyhinde, 17 Nisan 2007 tarihinde kamu davası açılmıştır.

14. Adana Ağır Ceza Mahkemesi, - dava dosyasında bulunan unsurlara dayanarak karar verdiği altıncı duruşma da dâhil olmak üzere - 24 Mart 2007 ile 3 Ocak 2008 tarihleri arasında gerçekleştirilen on bir duruşma sonucunda, başvuranın tutukluluğunun devamına karar vermiştir. Mahkeme, üç defa "atılı suçlar, dosya içeriği ve mevcut delil durumu bakımından", üç defa "tutukluluğun devamı kararının herhangi bir belirsizlik içermediği gerekçesiyle" dört defa, "atılı suçların sınıflandırılması, mevcut delil durumu, [ilgilinin mahkûm edilebileceği] asgari ve azami cezalar, tutuklulukta geçen süre ve kararda belirsizliğin bulunmaması dikkate alınarak" ve bir defa "atılı suçların sınıflandırılması, delil durumu, delil unsurlarının [başvuran tarafından] yok edilmesi olasılığı ve dava dosyasının durumu dikkate alınarak" bu yönde karar vermiştir.

15. Bununla birlikte başvuran, tutukluluk halinin devamı yönünde, Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği 17 Aralık 2007 tarihli karara itiraz etmiştir.

16. Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesi, 27 Aralık 2007 tarihinde bu itirazı reddetmiştir.

17. Ağır Ceza Mahkemesi, 25 Şubat 2008 tarihinde başvuranın serbest bırakılmasına karar vermiştir.

18. Savcı, 1 Mayıs 2008 tarihinde Mahkeme'ye esasa ilişkin mütalaasını sunmuştur.

19. Başvuran, 3 Haziran 2008 tarihinde savunma dilekçesini sunmuştur. Başvuran, 21 Mart 2007 tarihli sağlık raporuna atıfta bulunarak, gözaltına alındığı sırada kötü muameleye maruz kaldığını belirtmiş ve bu eylemlerin failleri aleyhinde ceza davası açılmasını talep etmiştir.

20. Adana Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın yaşını ve duruşmalar sırasında sergilediği tutumu göz önüne alarak, 22 Eylül 2008 tarihinde başlangıçta karar verilen cezaları indirdikten sonra, yasadışı silahlı bir örgüt adına suç işlemekten ve patlayıcı madde bulundurmaktan, genç adamı iki yıl, dokuz ay, on gün hapis cezasına mahkûm etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, kararın gerekçesinde, başvuranın, 21 Mart 2007 tarihinde, Mersin’de, 141. ve 158. caddelerin kavşağında PKK ve bu örgütün lideri lehinde sloganlar attığını, yere benzin dökerek yaktığını ve bir grup şahısla birlikte zafer işareti yaparak polise ait 9 No.lu zırhlı araca Molotof kokteyli attığını belirtmiştir. Mahkeme, başvuranın polis tarafından söz konusu grup arasındayken yakalandığını ve üstlerinin arandığı sırada polis memurlarının başvuran üzerinde iki Molotof kokteyli, gösteri sırasında kullanım amaçlı üzerinde "Yaşasın Başkan Abdullah [Öcalan]" yazılı bir afiş, kar maskesine dönüşen bir bere, bir PKK liderinin afişi, bir çakı, bir kutu kibrit, ayrıca kendi adına düzenlenmiş ancak doğum tarihi değiştirilmiş bir kimlik kartı bulunduğunu belirtmiştir. Mahkeme, kriminal laboratuvarın bilirkişi raporuna göre, her biri plastik bir şişede ele geçirilen iki Molotof kokteylinin kullanıma hazır bulunduğunu tespit etmiştir.

21. Başvuran, 23 Eylül 2008 tarihinde bu karara karşı Yargıtay’a temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başvuran, Adana Ağır Ceza Mahkemesi’nin yasayı, konu hakkındaki Yargıtay içtihatlarını ve uluslararası sözleşmeleri tanımadığını belirtmiştir. Başvuran dolayısıyla, bu kararın bozulmasını talep etmiştir.

22. Yargıtay, belirtilmeyen bir tarihte, Adana Ağır Ceza Mahkemesi’nin kararını bozmuştur ve dava dosyasını Mersin Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi’ne göndermiştir [Yargıtay’ın kararı, dava dosyasında yer almamaktadır].

23. Mersin Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, belirtilmeyen bir tarihte, başvuranı hapis cezasına mahkûm etmiştir [bu karar, dava dosyasında bulunmamaktadır].

24. Başvuran, 5 Aralık 2013 tarihinde Yargıtay önünde bu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Bu başvuruda başvuran, bu türden bir örgüte mensup olmadığı halde, yasadışı silahlı bir örgüt adına suç işlemekten mahkûm edilmesine itiraz etmiştir. Başvuran, 2991 (2911) sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nu ihlal etme, kamu malına zarar verme ve görevli memura direnme suçlarıyla itham edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

25. Taraflarca sağlanan en son bilgilere göre, dava halen Yargıtay önünde derdesttir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE ULUSLARARASI HUKUK

26. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (CMK) 160. Maddesi, bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının, kamu davası açması gerektiğine hükmeder.

27. Ceza Kanunu’nun (Ceza Muhakemesi Kanunu) 230. maddesi, tutukluluk halinin devamına hükmeden kararların gerekçeli verilmesi gerektiğine hükmeder.

28. Türk Hukuku’nda, tutukluluk haline, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren CMK’nın 100. maddesi ve ardından gelen maddeleri tarafından hükmedilir. Mahkeme, CMK’nın 100, 141 ve 142. maddelerinin değerlendirmesi için, *Demir / Türkiye Kararı*’na ((kabul edilebilirlik hakkında), No. 51770/07, §§ 12-15, 16 Ekim 2012) atıfta bulunmaktadır.

29. Mahkeme, tutuklanan çocukların durumuyla ilgili uluslararası metinlerin değerlendirilmesi için, *Güveç / Türkiye Kararı*’na (No. 70337/01, §§ 58-64, 20 Ocak 2009) atıfta bulunmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

30. Başvuran, yakalandığı ve gözaltına alındığı sırada kötü muameleye maruz kaldığından şikâyetçidir. Başvuran, Sözleşme’nin 3. maddesini ileri sürmektedir, bu madde aşağıdaki şekilde hükmeder:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tâbi tutulamaz. "

31. Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

Kabul Edilebilirlik Hakkında

32. Hükümet, iki açıdan iç hukuk yollarının tüketilmemesine ilişkin kabul edilemezlik gerekçesi ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranın, Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları nedeniyle idare mahkemeleri önünde İçişleri Bakanlığı aleyhinde tazminat davası açabileceği kanaatindedir. Diğer taraftan Hükümet, kendisine göre, başvurana karşı açılan ceza davasının, Yargıtay önünde halen derdest olmasına rağmen, başvuranın AIHM’e başvurusunu, 3 Haziran 2008 tarihinde sunduğunu ileri sürmektedir.

33. Başvuran, Hükümet’in itirazına karşı çıkmaktadır.

34. Mahkeme, başvuranın Sözleşme’nin 3. maddesine ilişkin şikayetin, aşağıda belirtilen gerekçelerle, her halükarda açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulunması sebebiyle, Hükümet tarafından ileri sürülen kabul edilemezlik itirazını incelemenin gerekli olmadığı kanısındadır (diğer birçoğu arasında bk., *Uzan ve diğerleri / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 18240/03, § 63, 29 Mart

2011, *Taştopve diğerleri / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 23258/09, § 37, 14 Şubat 2012 ve *Fatma Bartanve diğerleri / Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 2737/06, § 55, 29 Ocak 2013).

1. Tarafların Gerekçeleri

35. Hükümet, 21 Mart 2007 tarihli sağlık raporunda tespit edilen yaralanmalara atıfta bulunarak, söz konusu lezyonların, kaçma girişiminde bulunan başvuranın, polis memurlarına direnerek karşı koymasından kaynaklandığını, ileri sürmektedir. Hükümet, daha sonra 22 veya 23 Mart 2007 ve 24 Mart 2007 tarihlerinde düzenlenen sağlık raporlarının, başvuranın vücudunda yeni lezyonların bulunmadığını belirttiğini ve başvuranın gözüaltına alındığı süre boyunca kötü muameleye maruz kalmadığını eklemektedir.

36. Hükümet, başvuranın, ateş yakmak için yola benzin döktüğü, zırhlı bir araca Molotof kokteyli attığı ve PKK lideri lehinde sloganlar attığı sırada yakalandığını değerlendirmektedir. Hükümet, genç adamın yakalanırken polis memurlarına direnmesi sırasında yere düştüğünü, kaçmaya çalıştığını ve güvenlik güçleriyle yaşanan bir kovalamaca sonucunda yakalandığını belirtmektedir. Hükümet, ilgilinin üst aramasında bir çakı, farklı doğum tarihleri içeren iki ayrı kimlik kartı, bir kutu kibrit, iki Molotof kokteyli ve yanıcı maddeler ele geçirildiğini eklemektedir.

37. Başvuran, Hükümetin gerekçelerine itiraz etmektedir ve iddialarını yinelemektedir. Başvuran özellikle, polis memurları tarafından dövüldüğünü, polislere karşı koyarak direnmediğini ileri sürmektedir.

2. İlgili Genel İlkeler

38. AIHM, kötü muamelenin Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için, asgarî bir ciddiyet düzeyine sahip olması

gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu asgarî ciddiyet düzeyi göreceli olup, kötü muamelenin süresi veya fiziksel ve/veya psikolojik etkileri ile bazı durumlarda mağdurun yaşı ve sağlık durumu gibi davanın kendine özgü koşullarının birlikte değerlendirilmesine bağlıdır (*Labita / İtalya* [BD], No. 26772 / 95, § 120, AIHM 2000 - IV). Bir şahsın, özgürlüğünden mahrum bırakıldığında, davranışları dolayısıyla kesinlikle gerekli olmadığı durumlarda, kendisine karşı fiziksel güç kullanımı, insan onuruna ihlal teşkil etmektedir ve ilke olarak, söz konusu madde tarafından garanti altına alınan hakkın ihlalini teşkil etmektedir (diğerleri arasında bk., *Klaas/ Almanya*, 22 Eylül 1993, §§ 23-24, Seri A No. 269, *Rehbock/ Slovenya*, No. 29462/95, §§ 68-78, AIHM 2000-XII ve *Günaydın / Türkiye*, No. 27526/95, § 29, 13 Ekim 2005).

39. Bununla birlikte Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olan kötü muameleye ilişkin iddiaların uygun deliller ile desteklenmesi gerektiğine daha önce de hükmetmiştir (*Martinez Sala ve diğerleri / İspanya*, No. 58438/00, § 121, 2 Kasım 2004). Mahkeme, iddia edilen olayların meydana gelişinin açıklanabilmesi için, yeteri kadar güçlü, açık ve uyumlu, bir dizi ipucu ya da çürütülemez varsayımdan kaynaklanabilen "bütün makul şüphelerin üzerinde" bir kanıt kriterinden faydalanmaktadır. (*İrlande/ Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978, § 161 *in fine*, Seri A n° 25 ve daha önce anılan *Labita*, §§121 et 152).

40. Diğer taraftan Mahkeme'nin, Sözleşme'nin 3. maddesi alanında iddiaların ileri sürülmesi durumunda, özel olarak derin bir inceleme yapması gerekmektedir (*Vladimir Romanov / Rusya*, No. 41461/02, § 59, 24 Temmuz 2008). Aynı zamanda ulusal düzeyde yürütülen bir yargılama söz konusu olduğunda, topladıkları verileri değerlendirmek ulusal mahkemelerin görevidir ve olguları kendi görüşüne göre değerlendirerek kendisini ulusal mahkemelerin yerine koymak Mahkeme'nin yetkisi dâhilinde değildir (*Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, No. 69908/01, § 49, 15 Şubat 2007). Ulusal mahkemelerin tespitleri Mahkeme'yi bağlamasa da, bu

mahkemelerin vardıkları sonuçlardan farklı sonuçlara varmak için ikna edici unsurlar gerekmektedir (*Darraj/ Fransa*, No. 34588/07, § 37, 4 Kasım 2010).

3. Bu İlkelerin Mevcut Somut Olaya Uygulanması

41. Mahkeme, somut olayda, başvuranın vücudunda lezyonların meydana geldiğinin tespit edilmesi hakkında tarafların ifadelerinin farklılık gösterdiğini tespit etmektedir. Özellikle Hükümet, dava dosyasında yer alan delil unsurlarına dayanarak, bu lezyonların, polis memurlarından kaçan ve sonra yakalandığı sırada onlara direnen başvuranın davranışlarından kaynaklandığını ileri sürmektedir. Başvuran ise, polis memurlarına direnmediğini, yakalandığı ve gözaltına alındığı sırada kendisine vurduklarını ileri sürmektedir.

42. Mahkeme, 21 Mart 2007 tarihli yakalama tutanağına ve özellikle 22 Eylül 2008 tarihli Adana Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararına göre, başvuranın, polise ait zırhlı araca Molotof kokteyli atan gösterici grubun arasında bulunduğunu tespit etmektedir. Yine dava dosyasında yer alan unsurlardan anlaşıldığı üzere, başvuranın da aralarında bulunduğu bu grup, güvenlik güçlerine şiddetle saldırmıştır, polis de bu şekilde davranan şahısları durdurmak ve aynı zamanda yoldan geçenlerin, bölgede bulunan mülklerin güvenliğini ve kamu düzenini korumak amacıyla belirli bir güç kullanmak zorunda kalmıştır.

43. Dolayısıyla Mahkeme, somut olayda yaşananlar, dava dosyasına eklenen belgeler ve göstericiler ile özellikle başvuran tarafından işlenen şiddet eylemleri ışığında, başvuranın, yakalanması sırasında ve gözaltında tutulduğu süre boyunca kötü muameleye maruz kaldığına dair iddialarını destekleyecek nitelikte delil unsurları sunmadığı kanaatindedir (*Oyğur /Türkiye*, No. 6649/10, § 44, 5 Mart 2013).

44. Dolayısıyla bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası gereğince şikâyetin reddedilmesi gerekmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 5. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası

45. Başvuran, tutukluluk süresinin aşırı uzun olduğunu ve tutukluluk halinin uzatılmasının basmakalıp gerekçelere dayandığını iddia etmektedir. Başvuran, somut olayda, ilgili kısımlarının aşağıda yer aldığı Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasını ileri sürmektedir:

“İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkes (...) makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

46. Hükümet, bu iddiayı kabul etmemektedir.

1. Kabul Edilebilirlik Hakkında

47. Hükümet, başvuranın gözaltında tutulma süresinin 21 Mart 2007 tarihinde başladığını, 24 Mart 2007 tarihinde sona erdiğini ve 25 Şubat 2008 tarihinde başvuranın serbest bırakıldığını belirtmektedir.

48. Hükümet, gözaltı süresiyle ilgili olarak, iç hukuk yollarının tüketilmemesine ilişkin bir kabul edilemezlik itirazı öne sürmektedir. Hükümet, eski Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesi uyarınca, başvuranın gözaltı süresine yetkili Hâkim önünde itiraz etmesi gerektiğini

değerlendirmektedir. Ayrıca, Hükümet 466 sayılı Kanun'un 1. maddesine atıfta bulunarak, başvuranın söz konusu süre nedeniyle tazminat başvurusunda bulunabileceğini savunmaktadır.

49. Mahkeme, başvuranın gözaltı süresine değil, yalnızca tutukluluk süresinden şikâyet ettiğini tespit etmektedir. Dolayısıyla, Mahkeme, Hükümet'in ileri sürdüğü itirazı incelemeye gerek olmadığı kanaatindedir.

50. Ardından Hükümet, tutukluluk süresiyle ilgili olarak, ayrıca iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir. Hükümete göre, CMK'nın 141. maddesine uygun olarak başvuran tazminat başvurusunda bulunabilmektedir.

51. Başvuran, Hükümet'in itirazını kabul etmemektedir.

52. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamında başvuranın tutukluluk halinin, 22 Eylül 2008 tarihinde ilk derece mahkemesinde mahkûmiyetiyle sona erdiğini dikkate almaktadır. Ancak Mahkeme, söz konusu mahkûmiyetin kesin olmadığını, zira taraflarca sunulan son bilgilere göre, yargılamanın Yargıtay önünde halen derdest olduğunu tespit etmektedir.

53. Dolayısıyla Mahkeme, CMK'nın 141. maddesinin uygulama koşullarının yerine getirilmediğini ve başvuranın bu hükmün temelinde tazminat talebinde bulunmak için yerel mahkemelere başvurma yükümlülüğünün bulunmadığını değerlendirmektedir (Bk., *a contrario*, daha önce anılan *Demir* (kabul edilebilirlik kararı), §§ 28 ve 35).

54. Dolayısıyla, Mahkeme Hükümet'in itirazını reddetmektedir.

2. Esas Hakkında

(a) Tarafların İddiaları

55. Hükümet, başvuran hakkında açılan ceza yargılamasının süresinin yalnızca adli makamlara yüklenebilir bir kusur veya ihmal bulunması

nedeniyle uzatılmadığını belirtmektedir. Hükümet, başvuranın diğer on dokuz suç ortağıyla birlikte yasadışı silahlı bir örgüt tarafından yürütülen bir davada yer alması sebebiyle mahkûm edildiğini, Ağır Ceza Mahkemesi'nin olayları değerlendirmekle birlikte, söz konusu yasadışı örgütün kollarını ve sanıkların her biri tarafından işlendiği iddia edilen suçlarda sorumluları belirlemekle yükümlü olduğunu kaydetmektedir.

56. Diğer taraftan Hükümet, Ağır Ceza Mahkemesi'nin, ilgilinin kaçma riskini ve başvuran tarafından delillerin yok edilmesi riskini dikkate aldığını belirtmektedir. Hükümet, başvuranın tutukluluk halinin bir yıldan az sürdüğünü eklemekte ve tutukluluk halinin devamına ilişkin gerekçelere atıfta bulunarak, tutukluluk süresinin Ağır Ceza Mahkemesi tarafından haklı çıkarıldığını savunmaktadır.

57. Başvuran, Hükümetin iddialarına itiraz etmekte ve iddialarını yinelemektedir.

(b) Konuyla İlgili Genel İlkeler

58. Mahkeme, bu türden bir davada, sanığın maruz kaldığı tutukluluk süresinin, makul süreyi aşmadığını tespit etmenin öncelikle ulusal yargı makamlarının yetkisi dâhilinde olduğunu hatırlatmaktadır. Bu bağlamda ulusal yargı makamlarının, masumiyet karinesi ilkesini dikkate alarak, Sözleşme'nin 5. maddesinde sabit olan kurala aykırılık teşkil ettiği doğrulanan bir kamu yararının bulunduğunu kabul ettirebilecek veya bertaraf ettirebilecek nitelikteki bütün koşulları incelemesiyle tahliye taleplerine ilişkin kararlarında bu koşulları dikkate almaları gerekmektedir. Mahkeme özellikle, ilgili tarafından belirtilen ve itiraza konu olmayan olay ve olgulardan yola çıkarak ve bu kararlarda yer alan gerekçeleri göz önünde bulundurarak Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edilip edilmediğini belirlemek durumundadır (örneğin bk. *Assenov ve diğerleri / Bulgaristan*, 28 Ekim 1998, § 154, *Hüküm ve Kararların Derlemesi*

1998-VIII, *McKay / Birleşik Krallık* [BD], No. 543/03, § 43, AİHM 2006-X ve *Idalov / Rusya* [BD], No. 5826/03, § 141, 22 Mayıs 2012).

59. Gözaltına alınmış bir kimsenin suç işlediğine dair makul kuşkunun bulunması ve sürmesi, tutukluluğun devamı için olmazsa olmaz (*sine quanon*) bir koşuldur; ancak belirli bir süre geçtikten sonra bu koşul yeterli değildir. Mahkeme bu gibi durumlarda, yerel yargı makamları tarafından tutukluluğun devamını haklı gösterecek başka gerekçeler gösterilip gösterilmediğini belirlemelidir. Bu gerekçelerin “ilgili” ve “yeterli” olması halinde, Mahkeme ulusal makamların muhakeme sırasında “özel bir özen” gösterip göstermediklerini araştırmalıdır (daha önce anılan *Labita*, §§152-153 ve *Mansur / Türkiye*, 8 Haziran 1995, § 52, Seri A No. 319-B). Yerel makamlar, kısa süreli bile olsa her tutukluluk süresinin haklılığını ikna edici bir biçimde göstermelidirler (*Chichkov/ Bulgaristan*, No. 38822/97, § 66, AİHM 2003-I). Ulusal yargı makamlarının, bir şahsın salıverilmesine veya tutuklanmasına karar verildiğinde, bu şahsın duruşmaya katılmasına imkân verecek başka tedbirlerin bulunup bulunmadığını tespit etmeleri gerekmektedir (*Jablonski/ Polonya*, No. 33492/96, § 83, 21 Aralık 2000).

(c) Bu İlkelerin Mevcut Somut Olaya Uygulanması

60. Mahkeme öncelikle, somut olayda başvuranın tutukluluk halinin, 21 Mart 2007 tarihinde başladığını ve 25 Şubat 2008 tarihinde şartlı tahliyeyle sonlandığını tespit etmektedir. Dolayısıyla tutukluluk hali, on bir ay, altı gün sürmüştür.

61. Mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesi’nin başvuranın yeniden sunduğu serbest bırakılma talebini reddettiğini ve "atılı suçlar, dosya içeriği ve mevcut delil durumu bağlamında", "tutukluluk halinin devamı kararının herhangi bir belirsizlik içermediği gerekçesiyle", "atılı suçların niteliği, mevcut delil durumu, [ilgilinin mahkûm edilebileceği] asgari ve azami cezalar, tutuklu geçirilen süre ve kararda belirsizliğin bulunmaması dikkate

alınarak" benzer, hatta aynı gerekçelerle başvuranın tutukluluk halinin devamına karar verdiğini tespit etmektedir (bk. yukarıdaki 14. paragraf ve *Ali Hıdır Polat / Türkiye*, No. 61446/00, § 27, 5 Nisan 2005).

62. Hâlbuki Mahkeme, bu türden gerekçelerin, suçun işlendiğine dair ciddi delillerinin bulunduğunu ve devam ettiği şeklinde değerlendirilebileceğine birçok defa hükmetmiş olsa bile ve genelde söz konusu koşullar, ilgili etkenler teşkil edebilse bile, somut olay için yapılan değerlendirmelerin, başvuranın on bir ay, altı gün boyunca tutuklu bulundurulmasını tek başına haklı gösteremeyeceğinin altını çizmektedir.

63. Diğer taraftan Mahkeme, başvuranın tutuklandığı sırada on altı yaşında ve on bir ay, altı gün süren tutukluluk süresinin sonunda on yedi yaşında olduğunu dikkate almaktadır. Bu bağlamda Mahkeme, yaşı küçük olanların – birçok uluslararası sözleşme uyarınca, Türkiye'nin iç hukuk yükümlülüklerine de uygun olarak, diğer alternatif yöntemlere başvurulmaksızın - tutuklanmasına dayanan uygulama karşısındaki endişesini daha önce de belirtmiştir ve mevcut davada başvuranın tutuklu olarak geçirdiği süreden çok daha kısa süreler için, önceki davalarda da Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (daha önce anılan *Güveç*, §§ 108-109 ve bu kararda atıfta bulunulan içtihat, *Bilal Doğan / Türkiye*, No. 28053/10, § 40, 27 Kasım 2012).

64. Dolayısıyla Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası ihlal edilmiştir.

B. Sözleşme'nin 5. Maddesinin 4. Fıkrası

65. Başvuran, kendisiyle ilgili verilen tutukluluğun devamı kararlarına itiraz edebileceği etkin bir başvuru yolu bulunmamasından şikâyet etmektedir. Başvuran, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesi ihlal edilmiş olsa bile, tutukluluğun yasal olmadığına ilişkin şikâyetin, Sözleşme'nin 5. maddesinin

4. fıkrası açısından incelenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır, bu madde aşağıdaki şekilde hükmetmektedir:

"Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir."

66. Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir.

67. Başvuran iddialarını yinelemektedir.

68. Mahkeme, *Altınok / Türkiye Kararı*'nda (No. 31610/08, §§ 45-49, 29 Kasım 2011) özetlenen ve Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasına ilişkin içtihatlarında yer alan temel ilkelere atıfta bulunmaktadır.

69. Mahkeme, somut olayda başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasının ihlal edildiğine ilişkin iddiasını, hiçbir unsurla desteklemediğini dikkate almaktadır. Mahkeme özellikle, müştekinin, soruşturma dosyasında yer alan delil unsurlarına erişim hakkının ihlal edildiğini, itirazının incelenmesi sırasında duruşma gerçekleştirilmediğini veya Cumhuriyet savcısının görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini iddia etmediğini tespit etmektedir (bk., *acontrario, Ceviz / Türkiye*, No. 8140/08, §§ 44, 50 ve 55, 17 Temmuz 2012)

70. Dolayısıyla bu şikâyet, açıkça dayanaktan yoksundur ve şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası gereğince reddedilmesi gerekmektedir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

71. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

" Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan

kaldırabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder."

A. Tazminat

72. Başvuran, Sözleşmenin 5. maddesinin ihlal edilmesi bağlamında maruz kaldığını ileri sürdüğü zarar için herhangi bir tazminat talebinde bulunmamıştır. Başvuran, sadece Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği anlamında bir talep öne sürmüştür.

73. Hükümet, başvuranın talebine itiraz etmektedir.

74. Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği iddiası bağlamında (yukarıda yer alan 42. paragraf), başvurana, herhangi bir meblağ ödenmesine gerek olmadığı kanısındadır.

B. Yargılama Masraf ve Giderleri

75. Başvuran ayrıca, AİHM önünde yapılan yargılama masraf ve giderleri bağlamında, 1 300 TL talep etmekte olup, bu miktarların açıklamasını şu şekilde yapmıştır: yazışma masrafları için 300 TL ve tercüme masrafları için 1 000 TL. Başvuran, bu talebini destekleyecek nitelikte herhangi bir belge sunmamaktadır. Diğer taraftan başvuran, Mahkeme'nin kendisine ödemeyi uygun göreceği toplam meblağın % 20'sini avukatına ödeyeceğini belirtmiştir.

76. Hükümet bu talebe de itiraz etmektedir.

77. AİHM içtihatlarına göre, bir başvuranın ancak, masraf ve giderlerinin gerçekliğini, gerekliliklerini ve bu ödemelerin oranlarının makul niteliğini ispat edebilmesi halinde, Mahkeme kendisine geri ödeme yapılabilmektedir. AİHM, somut olayda, kanıtlayıcı belgelerin bulunmadığını göz önüne alarak, başvuranın talebini reddetmektedir.

BU GEREKÇELERLE AİHM,

1. Oybirliğiyle, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasına ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
2. Oyçokluğuyla, Sözleşme'nin 3. maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilemez olduğuna;
3. Oybirliğiyle, şikâyetlerin geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
4. Oybirliğiyle, Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edildiğine;
5. Oybirliğiyle, adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddedilmesine

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca, 4 Mart 2014 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan

İşbu kararın ekinde, Sözleşme'nin 45. maddesinin 2. fıkrasına ve İçtüzüğün 74. maddesinin 2. fıkrasına uygun olarak, Yargıç Vučinić, Yargıç Pinto de Albuquerque ve Yargıç Kūris'in ayrık görüşleri sunulmuştur.

G.R.A.

S.H.N.

YARGIÇ VUČINIĆ, YARGIÇ PINTO DE ALBUQUERQUE VE YARGIÇ
KÜRIS'İN MÜŞTEREK MUHALEFET ŞERHİ

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 5. maddesinin 3. fıkrasının ihlal edildiği ve Sözleşme'nin 5. maddesinin 4. fıkrasına ilişkin şikâyetin kabul edilemez olduğu konularıyla ilgili olarak, çoğunlukla aynı görüşteyiz. Bununla birlikte, Sözleşme'nin 3. maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilir bulunmasıyla ilgili olarak çoğunluğun görüşü ile yeniden derin bir anlaşmazlık içerisindeyiz. Bu karardan daha önce, çoğunlukla anlaşmazlık içerisinde olduğumuz bu türden hususları *Camekân / Türkiye Kararı*'nda (başvuru No. 54241/08) belirtmiştik. Söz konusu kararda da, Hükümet'in de iddia ettiği gibi, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle söz konusu şikâyetin ileri sürülemeyeceğinin kabul edilmesi için oldukça kuvvetli sebepler bulunmaktadır.

2. Başvuran, 23 Eylül 2008 tarihli bir dilekçeyle, Adana Ağır Ceza Mahkemesi'nin 22 Eylül 2008 tarihli kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Bu başvuruda, başvuranın avukatı, başvurana isnat edilen olaylara itiraz ederek ve atılı suçların maddi ve manevi unsurlar teşkil etmediğini ileri sürerek, müvekkilinin beraat ettirilmesini talep etmiştir. Üstelik başvuran bize, yasanın değiştirilmesinin ardından Mersin Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yargılandığını belirtmektedir. Başvuran, yine aynı Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararına karşı sunduğu 5 Aralık 2013 tarihli başvuruda, kendisi aleyhinde iddia edilen suçlamalara, yani yasa dışı silahlı bir örgüt adına eylemler gerçekleştirdiği iddiasına itiraz etmiştir. Başvuran ayrıca, Ağır Ceza Mahkemesi'nin konu ile ilgili kanunu uygulama şekline itiraz etmiştir. Başvuran özellikle, kendisinin sadece memurlara direnme, kamu malına zarar verme ve 2991 (2911) sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na riayet etmeme suçlarından yargılanması gerektiğini ileri sürmüştür. Dava, geçen ay yapılan temyiz başvurusunun Yargıtay tarafından incelenmesinin beklenmesi sebebiyle, iç hukukta halen derdesttir.

3. Hâlbuki Sözleşme'nin 3. maddesine dayandırılan şikâyet, aynı olaylara ilişkindir, zira başvuran polis memurlarına direnmediğini, aksine herhangi bir gerekçe göstermeden onların kendisini dövdüklerini ileri sürmektedir. Yine aynı şekilde, başvuranın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("Mahkeme") ve yerel mahkemeler önündeki tutumu, hukuki değerlendirmelerin ve olayın aynı gerekçelerine dayanmaktadır, yani başvuran, polis memurlarına saldırdığını inkâr etmektedir ve onları kendisine vurmakla ve küfretmekle suçlamaktadır (kararın 10. ve 37. paragrafları). Bu şartlar altında, mevcut durumda olduğu gibi, Mahkeme'nin başvuranın "polis memurlarına direndiğini" (kararın 41. paragrafı) ve "başvuranın da dâhil olduğu söz konusu grubun, güvenlik güçlerine şiddetle saldırdığını ve polis açısından, bu tutumu sergileyenleri engellemek, ayrıca yoldan geçen vatandaş ile kamu mallarının güvenliğini ve kamu düzenini sağlamak amacıyla belirli oranda bir güç kullanmasının zorunlu olduğunu" (kararın 42. paragrafı) tespit edemeyeceği açıktır. Bu hususla ilgili olarak çoğunluk açıkça, kendisini ulusal mahkemelerin yerine koymaktadır ve başvurana karşı polisler tarafından kullanılan gücü haklı göstermek amacıyla, sözde "göstericiler ve özellikle başvuran tarafından yapılan şiddet eylemleri" hakkında bir tespitte bulunmaktadır (kararın 43. paragrafı). Başka bir ifadeyle çoğunluk, başvurana karşı polis tarafından kullanılan gücün gerekli ve orantılı olduğu hakkında bir sonuca varmak amacıyla, yerel mahkemeler önünde halen ihtilaf konusu olan olaylar, yani iç hukukta da ihtilafli olan konular hakkında değerlendirme yapmaktadır. Biz, özellikle bu yöntemin eleştirilebilir olduğu yargısına varıyoruz, bu "dava dosyasına eklenen belgelerin" Türk Hukuku'ndaki kesin kararlarla uyumlu olmamasına ve halen yetkili ulusal mahkemeler tarafından bozulabilmeleri mümkün olmasına rağmen, Mahkeme, olayların meydana gelişini tespit etmiş ve bu belgelere dayanarak dava tarafından konu edilen temel hukuk konularını incelemiştir (kararın 43. paragrafı). Kısaca belirtmek gerekirse, iç

hukuk yolları, bu kararda çoğunluk tarafından yanıtılmıştır ve dolayısıyla, yerellik ilkesi, temelinden ihlal edilmiştir.